

Güneş Sistemi Dışı Gezegenler ve Evrende Yaşam

Ersin Göğüş
Sabancı Üniversitesi

Tarihte Uzak Gezegenler

MÖ 400:
Democritus
öğretilerinde
yaşama elverişli
başka dünyaların
olasılığında
bahseder

1960'larda

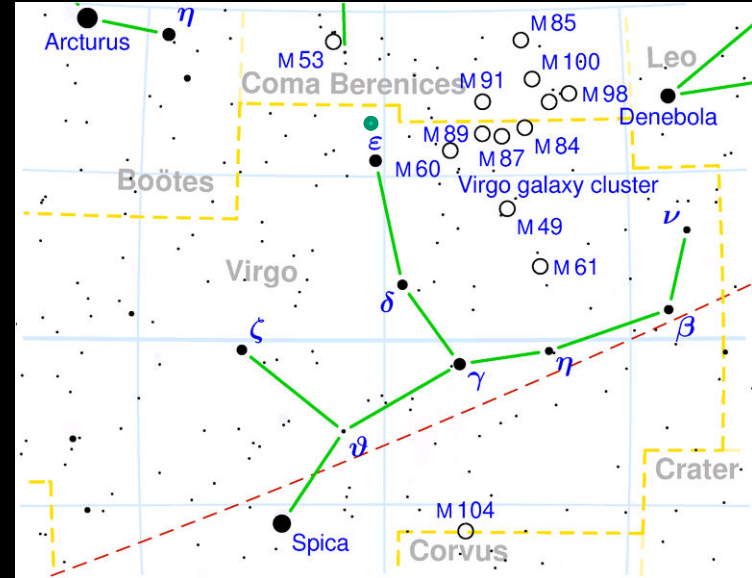
- Teknolojik geliřmeler
- Dünyadaki felaketler

sonrasında Carl Sagan ve bazı bilim yazarları tarafından řu konu tekrar gündeme taşınır:

Güneş sistemi dışında, diğer yıldızlar çevresinde gezegenler bulunması olası.
Bu gezegenler neredeler?

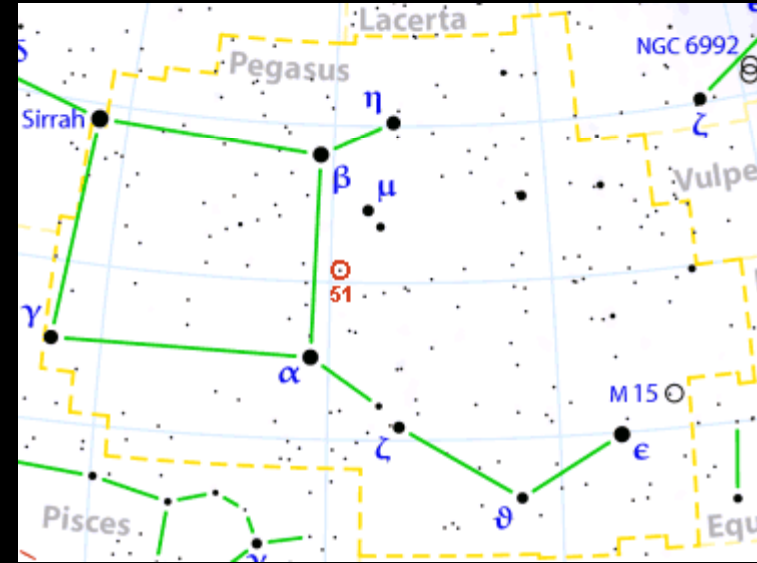
İlk bulunan uzak gezegen bir pulsar çevresinde!

1994 yılında Başak takımyıldızında PSR B1257+12 pulsarı çevresinde iki gezegen olduğu Wolszczan ve Frail tarafından keşfedildi.

1995: Bir yıldız çevresinde ilk gezegen bulundu, 51 Pegasi

- Mayer ve Queloz tarafından
- 51 Pegasi: 48 ışık yılı mesafede, Güneş benzeri
- Gezegen: Kütlesi Jüpiter kadar, periyodu 4.23 gün!

16 Ağustos 2009 itibarı ile

358

uzak gezegen keşfedilmiş durumda.

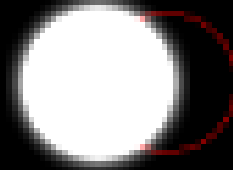
<http://www.exoplanets.org/>

Uzak gezegenleri nasıl bulabiliriz?

- Tayfsal gözlemlerle
- Geçiş gözlemleri ile
- Kütleçekim mikrokırılma etkisi ile
  - Direk görüntüleme ile
  - Diğer bazı yöntemler ile

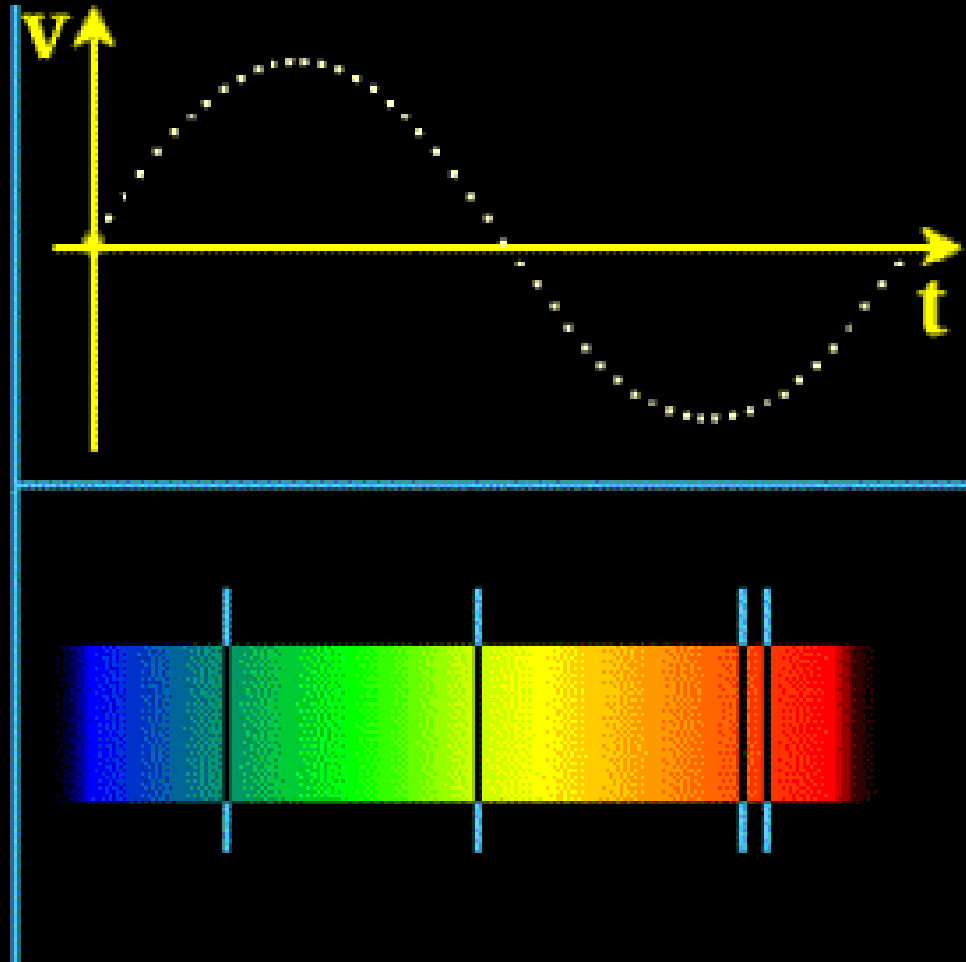
Şimdi bu teknikleri daha yakından tanıyalım:

Yıldız Yalpalaması

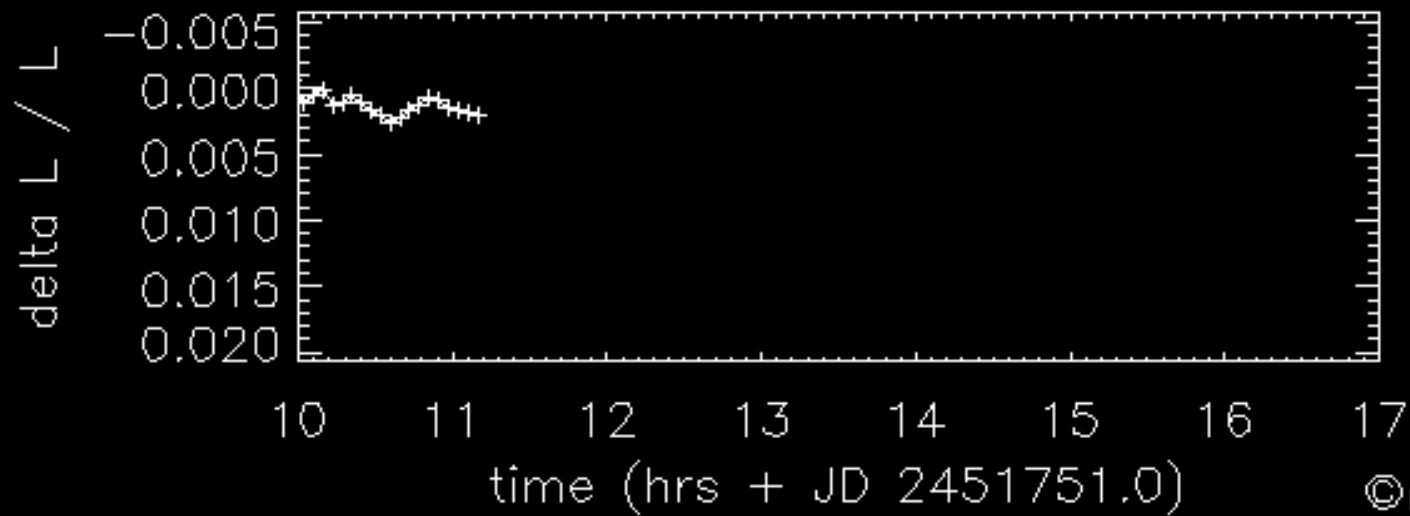
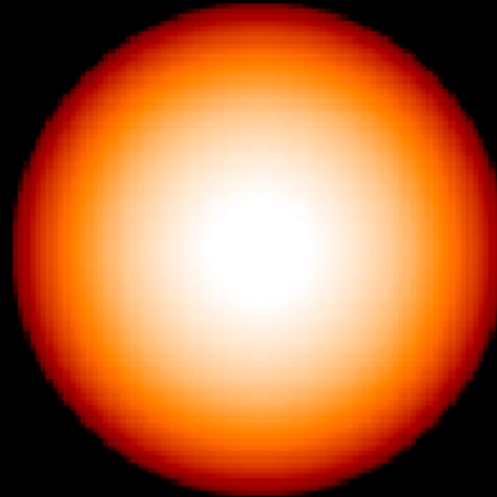

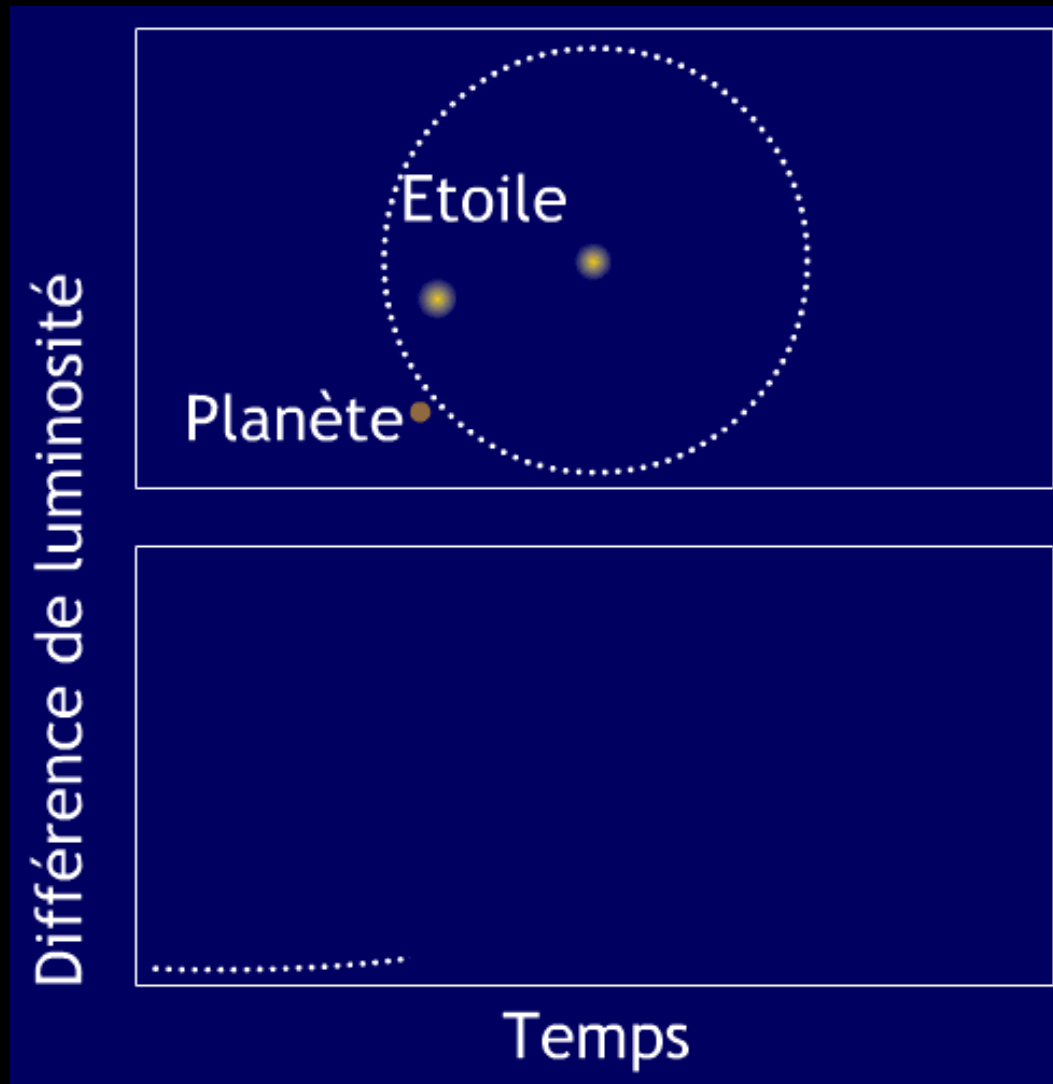
Tayf Gözlemleri

Geçiş Gözlemleri

Kütleçekimsel Mikrokırılma

Direk Görüntüleme

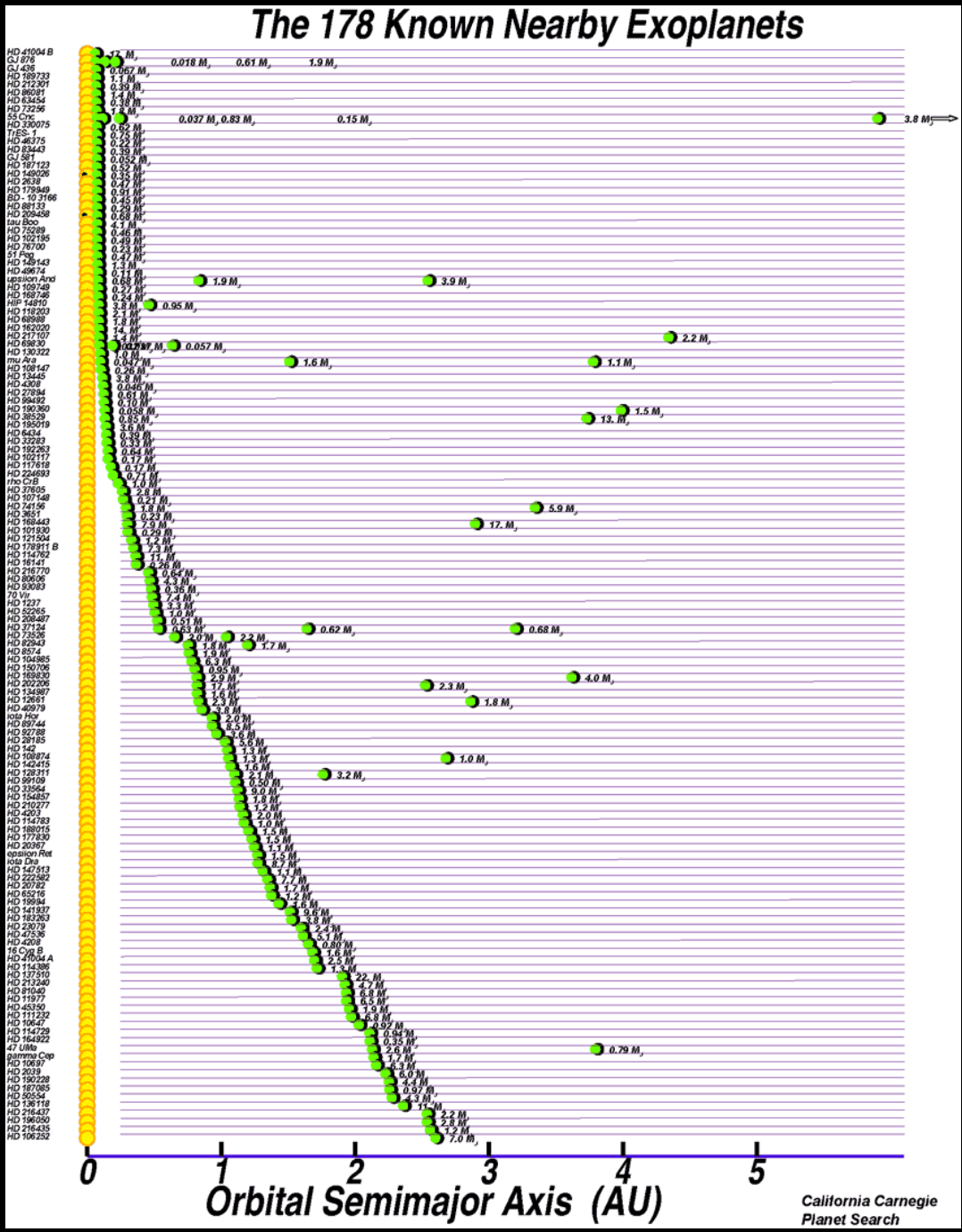
GQ Lupi

ESO VLT NACO June 2004

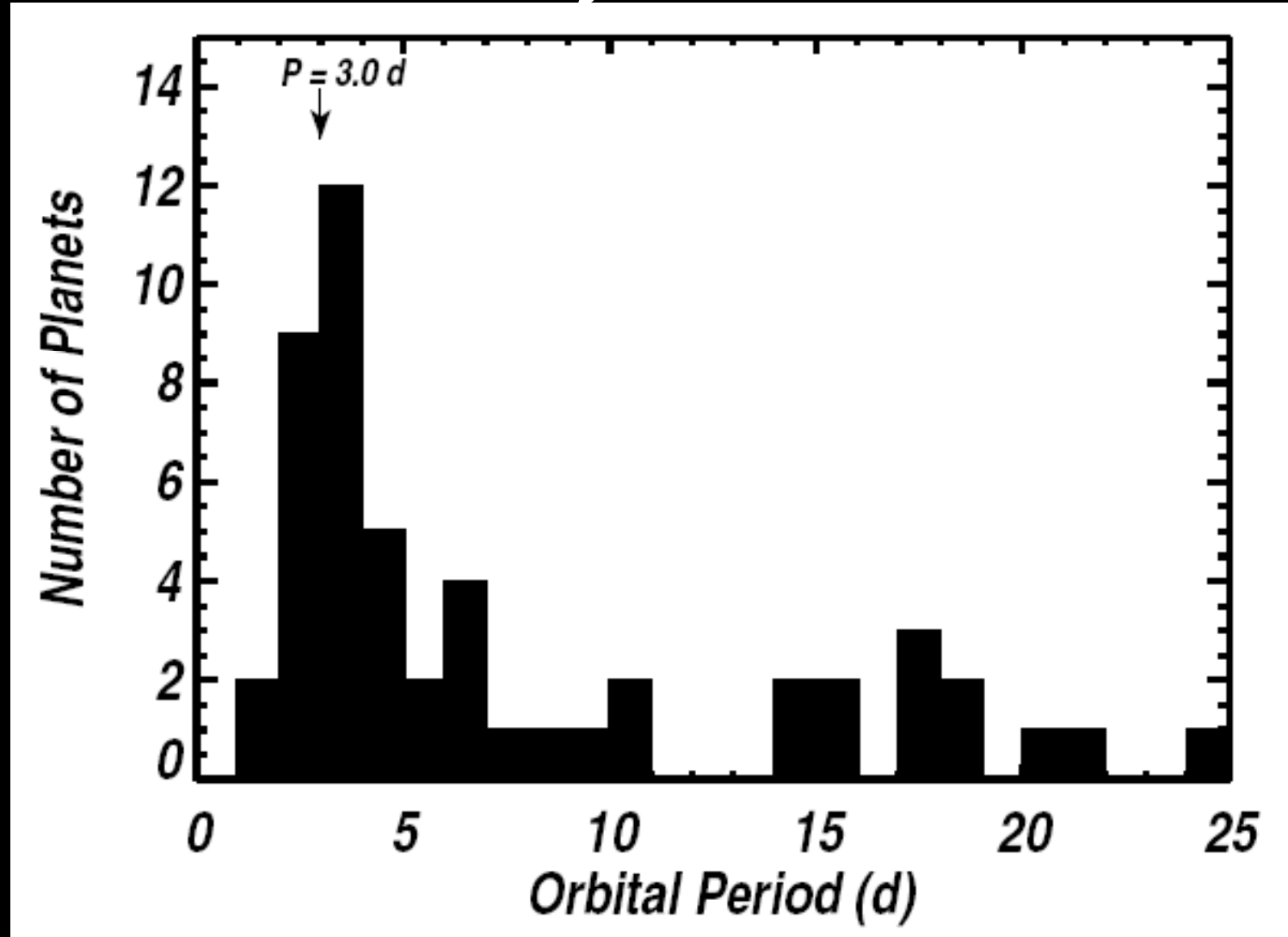

Neuhäuser, Guenther, Wuchterl, Mugrauer, Bedalov, Hauschildt

Uzak Gezegelerin Yörüngeleri ve Kütleleri

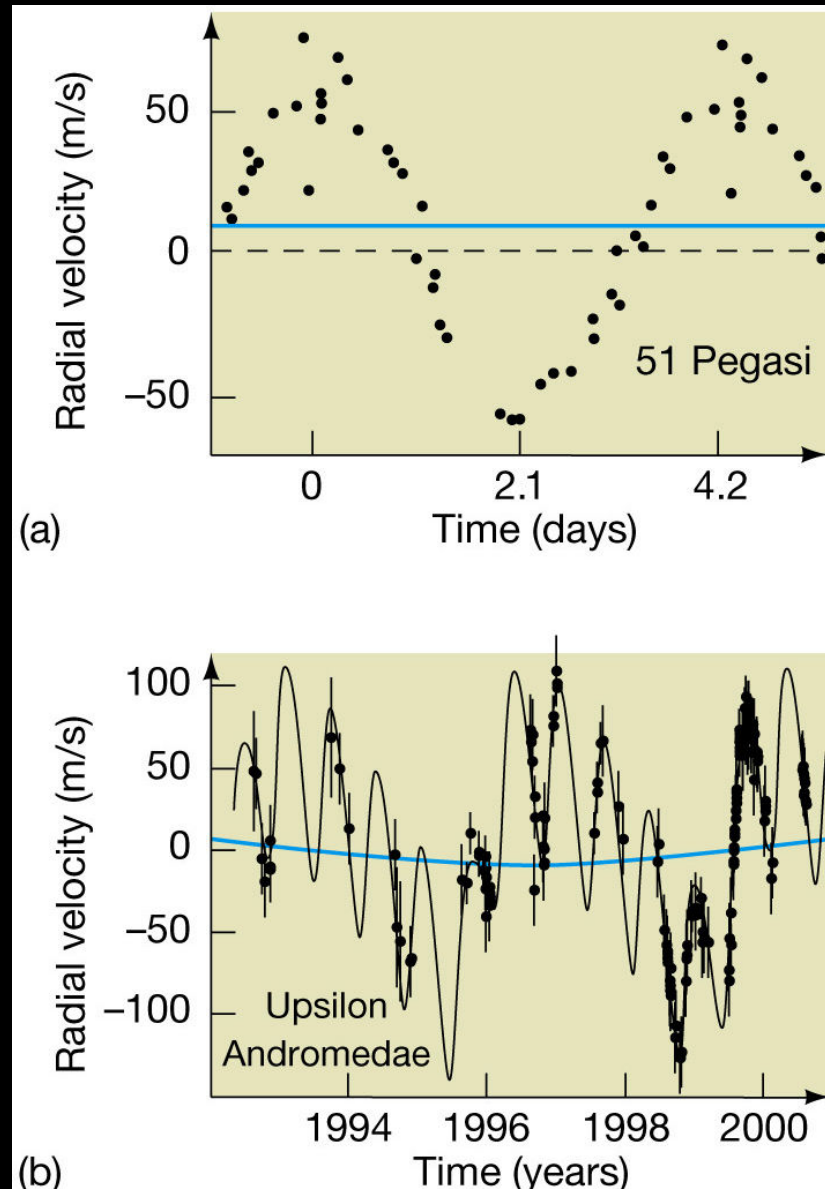

Uzak Gezegenlerin Yörünge Periyodları

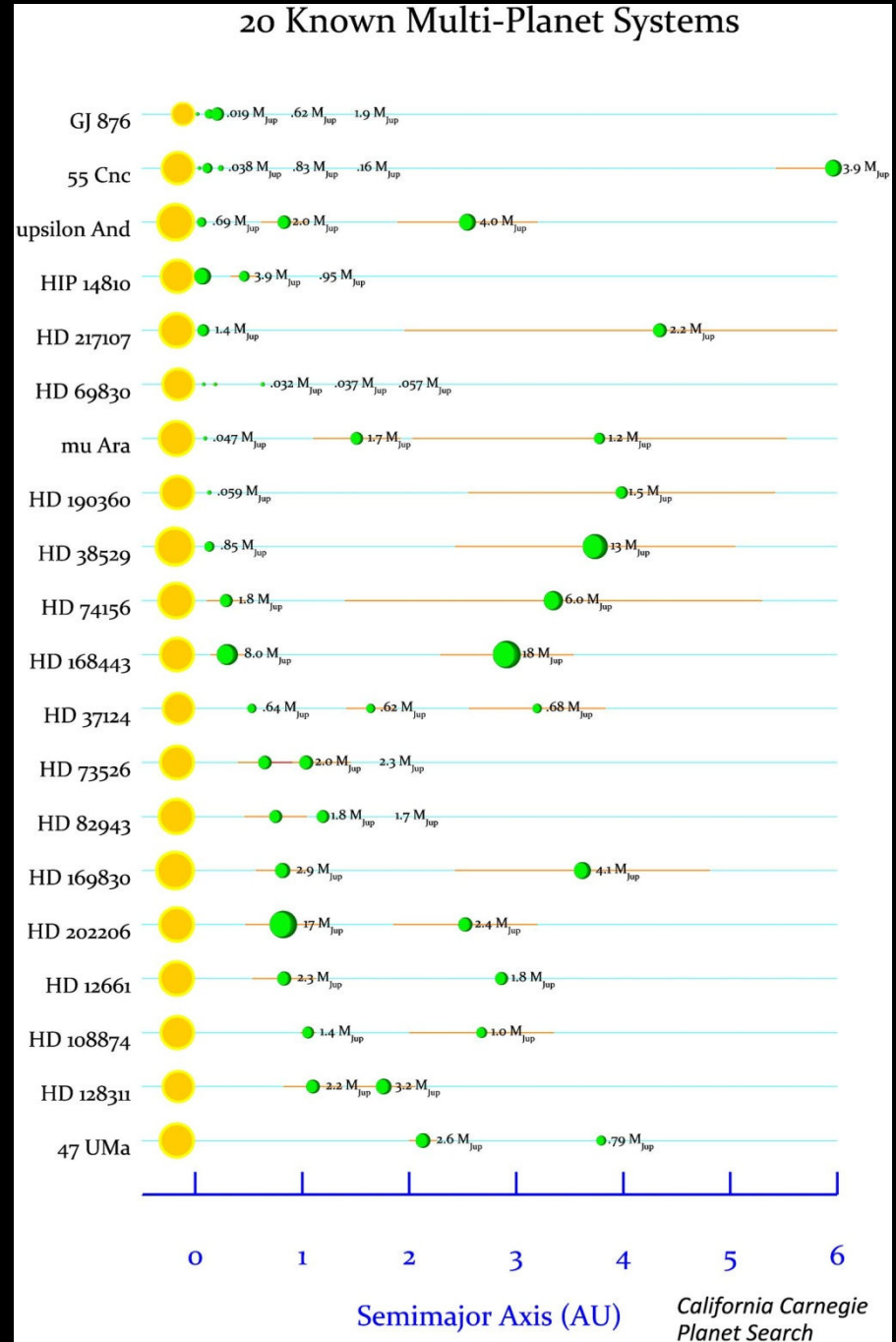

Radyal (Dikine) Hız

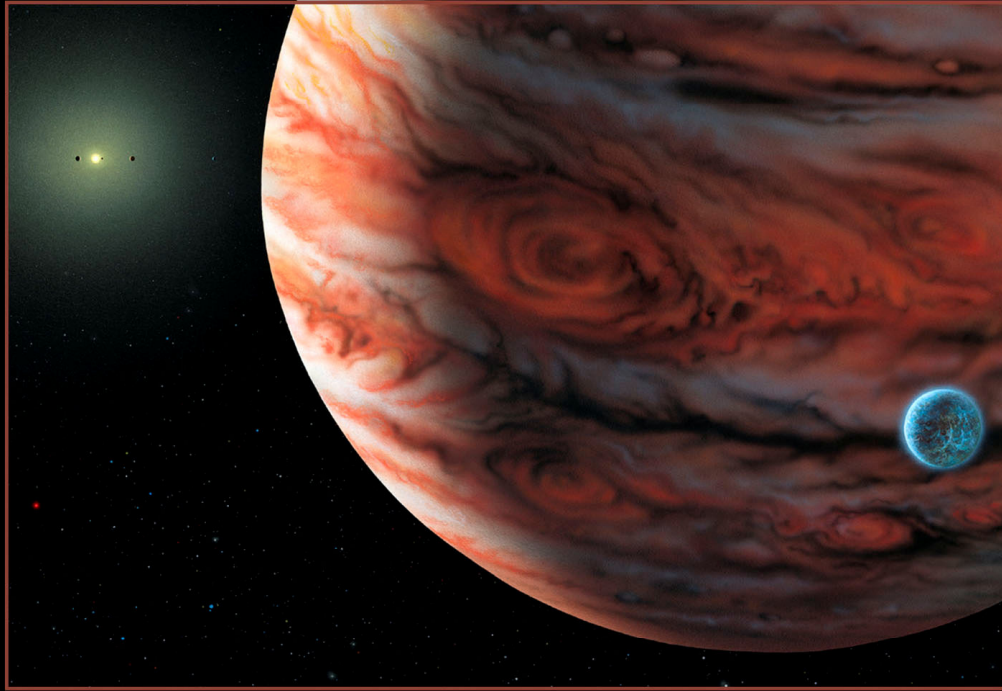

Çoklu gezegen barındıran 20 yıldız

55 Cancri: 5 Gezegenli Yıldız

Güneş Sistemi ve 55 Cancri

Bazı Bağlantılar:

<http://planetquest.jpl.nasa.gov>

<http://www.exoplanets.org>

<http://www.planetary.org/explore/topics/extrasolar>

Evrende Yaşam

Evrende yaşam var mı?

Var

Evrende başka bir gezegende yaşam var mı?

Neden olmasın?

Drake Denklemi

$$N = R^* \times f_p \times n_e \times f_\ell \times f_i \times f_c \times L$$

N : Samanyolu galaksisinde iletişime geçebileceğimiz, zeki uygarlığa sahip gezegen sayısı

R^* : ortalama yıldız oluşumu oranı

f_p : bu yıldızlardan çevresinde gezegen bulunduranların fraksiyonu

n_e : gezegen barındıran yıldızlardan hayata elverişli ortamı bulunan gezegen sayısı

f_ℓ : bu yıldızlardan üzerinde bir zamanda yaşam gelişebilmişlerin fraksiyonu

f_i : bu yıldızlardan **zeki** yaşama sahip olanlarının fraksiyonu

f_c : zeki yaşama sahip uygarlığı bulunanların iletişim teknolojisi geliştirebilmiş olanlarının fraksiyonu

L : bu uygarlıkların iletişime elverişli sinyalleri uzaya yayma süresi

N sayısını hesaplayalım

	Drake	Şimdi
R^* :	10/yıl	7/yıl
f_p :	0.5	0.2-0.6
n_e :	2	>0.005 → 2
f_ℓ :	1	0.33
f_i :	0.01	0.01
f_c :	0.01	0.01
L :	10000 yıl	10000 yıl

$$\rightarrow N_{\text{Drake}} = 10$$

$$\rightarrow N_{\text{şimdi}} = 2.3$$